

SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Wolfova ulica št. 12
 Naročnina četrletno 15 Din,
 polletno 30 Din, letno 60 Din,
 za inozemstvo 90 Din.
 Posamezne številke 1.50 Din.
 Urednik in izdajatelj Ivan Zorec v Ljubljani.

Ljubljana, 19. avgusta 1932.

Upravništvo: Ljubljana, Wolfova ulica št. 12
 Poštočerkovni račun
 Ljubljana št. 16.176
 Rokopisov ne vračamo.
 Oglasi po tarifu.
 Tiska tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

MISLI

Dr. J. R-i:

Joseph Caillaux o donavski konfederaciji

J. Caillaux je znan francoski politik in finančnik; bil je francoski ministrski predsednik in finančni minister, sedaj pa je predsednik finančnega odseka francoskega senata. Menda je celo bodoči mož v Franciji, če ne pojde kurz na Francoskem preveč na desno. Govorilo se je že, da bi prevzel min. predsedstvo, če bi se Herriot posvetil samo zunanji politiki. Stališče, ki ga zavzema Caillaux glede srednje Evrope in finančne pomoči podonavskim državam, je gotovo zanimivo in vredno upoštevanja.

Caillaux piše o tako zvanem Gentlemen's Agreementu, ki je bil sklenjen kot dodatek k pogodbi v Lausanni. Razvija pri tem sledeče misli:

V Lausanni je bila dovoljena avstrijski republiki finančna pomoč. To posojilo pa je razgrnilo cel kompleks trajne finančne krize prav vseh obdonavskih držav, ki se stalno obračajo na francosko vlado in banke za posojila. Pri tem poudarjajo nekatere teh držav, da rabijo denar za to, da dokončajo že začeta javna dela, druge zopet, da je svetovna kriza posebno težko prizadela njih gospodarstvo in finance. Vse pa vedno trdijo, da jim je potreben le enkrat, toda izdaten dotok zlata, da uredi državno gospodarstvo in da potem ne bodo rabile nobenih investicij več.

Poudariti je pa treba, da se ne sklicujejo nikoli na edino odločilno dejstvo, ki bi edino res podprlo njih zahteve. Pozabljajo povedati velesilam, ki so podpisale mirovne pogodbe, tole: »Ve ste nas ustvarile, ko ste Evropo razkosale, tu nekaj odrezale, tam nekaj pridejale in ste tako nas, nove države, poklicale v življenje. Rekle ste: vse zaradi narodnostnega načela. Pa naj bo karkoli, vlade kot posamezniki imajo dolžnost, da skrbijo za otroke, ki jih spravijo na svet, tudi še toliko časa, da se lahko sami preživljajo. Te dolžnosti se pa hočete iznebiti, prav za prav se je nikoli niste zavedale. Mislile ste le na politiko, zavedale se pa niste nevarnosti, ki bo nastala, če se razdero velike gospodarske celote, ki so obsegale do l. 1914. industrijo, poljedelstvo in finance ogromnih pokra-

jin — ne da bi se nadomestile z enakovrednim.« Kakor je mogoče lepa in plemenita stvar osvoboditev zaslužjenih narodov, bi pa morala biti politična svoboda, ki bi jo dale velesile, omejena z gospodarskimi določili. Na to so velesile pozabile, dopustile so postavljanje carinskih ograj brez mej. S tem pa so velesile pomagale same, da so novonastale države, ki so jih ustvarile velesile, zabredle do vratu v nesrečni protekcionizem. Novonastale države so se udale gospodarski samopašnosti tako, da je njih obstoj v nevarnosti. Ni dvoma, da so napake, zakrivljene po velesilah, še same močno nadkrilile, toda krivda zadeva predvsem tiste, ki so one narode, ki so iz njih naklonjenosti nastali ali pa kar čez noč postali veliki, pustile iz vajet.

Ne pomaga nobeno izgovarjanje in zaobračanje! Dejstvo je in ga ni mogoče utajiti, da so v Versaillesu kot v Saint-Germainsu, v Trianonu in Sevresu popolnoma pozabili na gospodarske probleme in da je vzrok sedanjega propadanja srednje in vzhodne Evrope le to, ker so prezrli gospodarske potrebe. Sedaj je dolžnost velesil, da popravijo napake, ki so jih zagrešile l. 1919. in 1920. Kako pa naj se te napake popravijo? Le ena sama pot je: vpostavimo naj se zgodovinsko nastale gospodarske celote, ki ustrezajo industriji in trgovini tako, da se nanovo nastale države gospodarsko zblížajo.

Joseph Caillaux pravi dalje, da je pa taka pot nanovo nastalim državam zoperna, ker so nastale na njih ozemljih vsled carinskih ugodnosti nove industrije, ki pa so normalno gospodarsko kroženje popačile. Pred svetovno vojno je bil pretežni del avstro-ogrskih predilnic na avstrijskem ozemlju, tkalnice pa so bile povečini v sedanji Češkoslovaški. Namesto, da bi obe ti državi sklenili re-kompenzacijsko pogodbo, sta se pa obe z vso močjo prizadevali, da sežidata take tovarne, ki jih je sosed že imel postavljen. Avstrija je ustanavljala tkalnice, Češkoslovaška pa predilnice. Sedaj pa izdelujeta obe, Avstrija in Češkoslovaška veliko več tkanin kot sta jih pred l. 1914., čeprav jima je odšel znaten del starega trga, ki sta ga imeli v avstro-ogrski monarhiji s 55 milijoni konzumentov. Pridelovanje sladkorja je bilo v Avstro-Ogrski takorekoč monopol Češkoslovaške. Po polomu se je zazdelo novi Avstriji potrebno, da začne konkurirati češkemu sladkorju in je menda zelo ponosna, da je po 14 letih dosegla, da pokrivajo njene last-

ne sladkorne tovarne 90 odstotkov potrebščine; Ogrska, ki je pred polomom dobivala tkanine in kmetijske stroje iz Avstrije in Češke, ima sedaj predilnice in tkalnice, tovarne za stroje, tovarne za vagoni in železniških tračnic toliko, da se krčevito trudi, da bi izvažala te izdelke v daljno inozemstvo. Lahko bi bilo naštevati še cele vrste takih parazit-skih industrij, bolj pametno pa je omeniti še drugo stran anarhističnega gospodarstva v Podonavju.

Posledice nesmiselnih carinskih postavk in pa od časa do časa ponavljajočih se carinskih vojn, ki so vsem podonavskim državam (vštevši Poljsko, Bolgarijo in Grčijo) prav vseč, so bile take, da je bil ustavljen ali pa celo popolnoma uničen zdravi trgovski promet, ki se je razvil v teku stoletij ob Donavi. Ker obdonavske države niso mogle spečavati svojih industrijskih in kmetijskih izdelkov v neposrednem sosedstvu, so poskušale Avstrija, Ogrska, Češkoslovaška in druge pridobiti za izven-evropske eksotične odjemalce, kot n. pr. Kitajsko, Egipt, Brazilijo. Na ta način se je zgodilo, da se ogrski paradižniki in čebula na Dunaju ni dala prodati, ker je bil Dunaj poln paradižnikov in čebule iz Egipta. To je bila naravna posledica avstrijsko-egiptovske kompenzacijske pogodbe, ki je bila sklenjena vsled tega, ker je bil ogrski trg zaprt za izdelke avstrijske izvozne industrije vsled nacijsionalističnih prohibitivnih carin.

Take in podobne fantastične nesmiselnosti, ki si jih normalni človeški razum ne more izmisliti, so nastale vsled protinaravnih razmer, ki so jih ustvarile mirovne pogodbe v Podonavju. Po štirih letih vojnega gospodarstva se je pojavilo mrzlično produciranje in konzumiranje. Zlasti v srednji Evropi je nastala velika nadprodukcija. Za vprašanje, kam bo kdo prodajal, se ni nihče zmenil, zlasti ko je vsled inflacije slehernik zbiral blago in se branil papirnatega denarja. Ko je pa prišla stabilizacija, se je sesedla nadprodukcija v prah. Naenkrat so se znašle umetno napihnjene industrije v strašni krizi. Sedaj se pa love za vsako bilko, da bi si rešile življenje in nečajo izprevideti, da njih kriza ni povzročila trenutno slabša konjunktura, ampak da sploh nič več nimajo pravice do življenja. Vse kriči in prosi kreditov in posojil in so prepričani (ali pa hočejo le nas, Francoze, prepričati), da jim bo dal nov dotok zlata novih življenskih moči. V resnici pa jih ne more rešiti noben kredit ne posojilo.

VESTNIK

Zedinjenje južnih Slovanov

Bolgari — tudi Jugoslovani!

Preveč zaverovani v življenje in trenje naše države le radi pozabljamo, da živi izven naše države — seveda brez naših močnih manjšin na Koroškem in na Primorskem — še en velik južnoslovanski narod, Bolgari. Bolgari štejejo okoli 5 milijonov duš, kar je približno enako številu naših Slovanov. So zelo priden, vztrajen, skromen in varčen narod. V tem oziru in še v marsikaterem drugem torej prav srečno izpopolnjujejo ostale južne Slovane. Marsikdo jim ne more pozabiti njih nespametne, neslovanske politike med svetovno vojno.

Zakaj so šli Bolgari z Nemci?

Bolgarska novejša zgodovina je v tem pogledu prav posebno poučna. Dolgo časa sploh nihče izven ozkega kroga diplomatov ni vedel, kako je sploh prišlo do tega, da so Bolgari stopili v vojno na strani osrednjih sil. Kajti jasno je ali bi vsaj moralo biti, da tako preproste označnice, kakor pohlep po tuji zemlji in sovraštvo do kateregakoli drugega naroda, ne more v resnici biti smoter in edino gibalno politike kakega naroda. Tem bolj velja to prav za Bolgare, katerih politična treznost in razboritost je znana in priznana.

Toda počasi prihaja zavest in spoznanje resnice, in bolj ko prihaja, bolj postaja očitno, da je

bolgarski narod toliko ali tako malo kriv in sokriv svetovnega pokolja, kakor večina drugih. Nekaj neodgovornih, samopašnih oseb je poglavo bolgarski narod v vojno in v nesrečo. Za zgodovinarja in družboslovca je pri tem najbolj zanimivo, da je bila to v razdobju dveh let druga izgubljena vojna, na katero je moral iti bolgarski kmet, gotovo proti svojemu prepričanju, še bolj gotovo pa v svojo veliko nramstveno, narodno in gnotno škodo.

Churchill je sodobnosti znan kot nekoliko izgredljiv konservativni angleški politik, še bolj pa kot pisatelj političnih spominov. Toda ko tehtamo dejansko vsebino njegovih spominov, je dobro, če pomislimo, da je bil prav ta Churchill med vojno prvi lord admiralitete, kar je toliko kot minister največje vojne mornarice na svetu, potem častnik in general na zapadni fronti, pozneje zopet minister za oborožitev. Prav ta pisana pot njegovega življenja za čase vojne mu je dala prilike kakor le malokomu, da je doživel spoznal vse nagibe vodečih osebnosti ter dušeslovne osnove in pogoje, ki so tirali narode, da so se odločili za vojno na tej ali oni strani.

Pisatelja Churchilla odlikuje neka brezobzirna odkritosrčnost. Zaradi nje je postal seveda precej nepriljubljen pri večini tistih »domoljubnih« politikov, katerih nesebično in požrtvovalno delo za blagor domovine in naroda nam kaže v precej drugačni luči, nego ga opisuje priznana in dovoljena novinarja.

Churchillovi spomini na veliko vojno in njene posledice so zanimivi zategadelj za vsakega, ki se peča z zgodovino in usodo južnih Slovanov. Napi-

sal jih je za štiri debele knjige. Prav ti spomini nam šele povedo, zakaj se je prav za prav odločila Bolgarija za vojno proti zapadni demokraciji.

Večina bolgarskega naroda in tudi večina bolgarskih politikov je bila namreč zato, če se naj že poseže v vojno, naj se to stori na strani Rusov in zapadnih velesil. Z Rusi jih je kljub vsem sporom vezala ista vera in kultura, vezala jih je hvaležnost napram osvoboditeljem izpod Turkov, vezal jih je soroden jezik. K temu bržčas lahko še prištejemo zavestno ali podzavestno prepričanje, da je poraz osrednjih sil spričo njih manjše številčne in gnotne moči neizogiben.

Kralj Ferdinand — nesreča za Bolgare.

Vse drugače kralj Ferdinand iz nemške rodovine Koburgov. Proti demokratičnemu zapadu je bila usmerjena njegova nemško-plemenitaška vzgoja, proti Srbom in Rusom njegovo nemško pokolenje, proti prvim še posebej ponižujoča zavest, da je njim in njihovim zaveznikom podlegel v balkanski vojni. K temu je treba prišteti še duh nemške vojašnice, v kateri je rastel in bil vzgojen. Kakor najboljšim nemškim generalom ta duh tudi bolgarskemu kralju ni pripustil, da bi ocenil vojne prilike in dogodke po njihovi dejanski vsebini. Ves vojni račun se mu je marveč zgostil v preproste številke bataljonov, kanonov, strojne in izvežbanih vojakov. Kot človek, ki je bil tuj duhu sodobne demokracije, ni znal preceniti velikanskih njenih nramstvenih vrednot, ki zaležejo dostikrat več, nego največji bataljoni.

Gospodarstvo podonavskih držav bo pač potrebno kreditov, ampak le takrat, če se bo prilagodilo železnim zakonom gospodarskega življenja, ki jih nobena sila sveta ne more puščati v nemar. Šele, ko in če bodo nasledstvene države spoznale, da morajo prenehati z protinaravnimi obrambnimi carinami in končati z umetno napihnjenimi industrijami, šele takrat bo čas, da se podpro na velikopotezen način z inozemskimi posojili! Združene podonavske države bodo dobile podporo od zapadnih držav iz političnih razlogov, ker je normalni potek srednjeevropskega gospodarstva tudi za zapad velikega pomena, podprle jih bodo pa tudi iz moralne dolžnosti.

Vesile so odgovorne. Kajti vseh gospodarskih zmot v Podonavju je kriva nevednost zapadnih vesil, ki so jo pokazale v usodnih letih 1919 in 1920, ko so se delale mirovne pogodbe.

Tako misli eden izmed odločujočih mož sedanje Francije, Joseph Caillaux.

Res je, da je n. pr. avstrijska republika le v zadnjih 8 letih, t. j. od leta 1924. dalje, prejela 1560 milijonov šilingov, torej okoli 12½ milijard dinarjev inozemskih posojil.

Tudi za nas Slovence so zanimivi načrti Francije glede srednje in vzhodne Evrope, kajti tudi Slovenci bomo po njih prizadeti gospodarsko in morda tudi narodno. Prav je, če o teh stvareh razmišljujemo in se nanje pripravimo.

Za gospodarsko in državljansko moralo

Stara resnica je, v zasebnem gospodarstvu od nekdanj opazovana in priznana, da se na lahek način pridobljeno premoženje, zlasti denar, še lažje in hitreje porabi in potroši. To je osnovano na naravi človeške duše. Le žejnemu je pijača, le lačnemu jed, le trudnemu je oddihljaj slast in užitek. Le stvar, ki smo si jo pridobili z delom in trdom, nas navdaja z zadovoljstvom in nas obenem pobuja, da jo varujemo in da čujemo nad njo. In naporneje ko je bilo delo, večji ko je bil trud, večja je naša skrb za pridobljeno dobrino. Vsakrter dobrini da šele delo primerno vrednoto.

To pravilo velja zlasti za gospodarske dobrine katerekoli vrste. Kdor razpolaga z denarjem, ne da bi mu bilo treba truditi se zanj, postane v gospodarstvu zanikr, len, v najboljšem primeru vsaj brez krepkosti in pobude, če mu pa kedaj usahnejo viri, celo prava nadloga družbi. Še na sebi pridnega in vestnega človeka pokvari zgolj dejstvo, da razpolaga s premoženjem, ki si ga ni pridobil sam. Kajti ni mu dana prilika, da presodi in pretehta vse žrtve, pomanjkanje, pritrgovanje, ki so ga morali prenesti in pretrpeti — drugi, ki so to negovo premoženje ustvarjali in zbirali.

V človeški naravi je tudi osnovano, da le predradi smatramo za pridobljeno pravico, ko jemljemo, in še bolj radi za krivico, ko bi morali sami kaj dati.

Nadaljnje dejstvo je, da tak človek prav nič bolje ne gospodari s tistim svojim premoženjem, ki si ga je pridobil sam. To se pravi, tudi s tem premoženjem gospodari brez ozira na pridobitno možnost, ali kratko: slabo. Pa ne izprevidi morda: trda mi prede, gospodariti moram boljše. Ne! Tja pojde, kjer teče — po njegovem mnenju in zanj — vir cenih dohodkov, češ, daj, saj vidiš, da rabim.

In če bo odbit, odide v zavesti, da se mu godi krivica, ali da je naravnost izkoriščen.

In tako je prišlo, kar je prišlo in kar je vsakomur znano. Čez noč je izvedel bolgarski kmet, da so Rusi, Francozi, Angleži njegovi smrtni, vsega zaničevanja vredni sovražniki, tisti pa, glede katerih je slišal in mislil malo prej, da se bo moral boriti z njimi, da so njegovi zvesti in požrtvovalni prijatelji.

Kralj Ferdinand — dober trgovec.

Kakor toliko drugim vladarjem, je tudi bolgarskemu kralju odpihala vojna krona z glave. No, bolgarski kralj je bil že od nekdanj dober poslovni človek.

Za moralo tega človeka je najbolj značilno, da je denar zaupal angleškim bankam tudi še potem, ko so se »njegovi zvesti« bolgarski kmetje morali vojskovati z Angleži na življenje in smrt.

Bolgari in Jugoslavija.

Bolgarski narod je med tem izprevidel, da je treba iz sedanje osamljenosti iskati novih potov. Nad vse poučen je v tem pogledu dopis poročevalca berlinske »Vossische Zeitung« Steinhardta iz Zofije. Pod naslovom »Država vseh balkanskih Slovanov« poroča namreč med drugim tudi:

»Brez vsakega vidnega razloga in čisto nepričakovano je začela razpravljati bolgarska javnost o odnosih med Jugoslavijo in Bolgarijo. Razprava gre o vprašanju združitve vseh balkanskih Slovanov v eno samo državo od Jadranskega do Črnega morja, v eno »integralno Jugoslavijo«, čeprav se glede tega vprašanja misli jako razločujejo.

Ottawa

Pomen ottawskega zborovanja je v tem, da pozikša danes Anglija, premeniti svoj imperij v tretji in največji svetovni gospodarski imperij.

Anglija ni prekinila s svobodno trgovino, da napravi brezupen poskus, spremeniti svoj preindustrializirani otok v avtarkično gospodarsko ozemlje. Vsak tak poskus bi uničil angleško industrijo in vedel do katastrofalnih posledic.

Smoter Anglije je, postaviti na mesto svobodne trgovine, ki nima upa, da jo doseže, imperialno svobodno trgovino, ki se da lažje organizirati iz političnih razlogov. Ker Anglija vidi, kako se bolj in bolj zapirajo zunanja tržišča njeni trgovini z rastočimi varstvenimi carinami, poskuša pripraviti kot velik notranji trg za svoj izvoz vsaj tisto četrtino sveta in človeštva, ki živi pod njeno zastavo.

Zakaj ta velikanski imperij izpolnjuje pogoj svobodne trgovine: notranji mir, in obenem pogoj avtarkije: bogastvo na zemlji, na ljudeh in na sirovinah.

Tako ima gospodarska imperialna misel Janovo glavo. Je obenem gibanje za svobodno trgovino in za varstveno carino. Svobodna trgovina navznoter — varstvena carina navzven.

Če se posreči Angliji ta velikanski poskus, strniti svoj imperij v gospodarsko zvezo, tedaj postane ta britanski sklad s svojimi zalogami sirovin od obeh tečajev do ravnika najmočnejša gospodarska moč sveta.

Če se poskus ne posreči, tedaj bosta vodili zapnaprej Amerika in Rusija svetovno gospodarstvo. Potem je Anglija doigrala svojo zgodovinsko vlogo.

Zato je osnovana gospodarska zahteva Ottawe ne samo gospodarsko, ampak tudi politično.

Je to zadnji poskus, rešiti angleško svetovno gospodarstvo. Poskus, preprečiti razpad te največje države sveta. Poskus, zasidrati britansko industrijo in britansko trgovino v velikanskem trgu in neizčrpilivi podlagi sirovin.

Kajti izpričuje se, da so politični pogoji prešli, da bi mogli držati vkup to državo, ki nima nobene gospodarske zveznosti. Samo gospodarske skobe ji morejo zagotoviti enotnost in bodočnost.

Zategadelj so najdaljnovidnejši britanski državniki in gospodarski vodniki prvoboritelji imperialne misli.

Vsem naprej L. S. Amery, nekdanji konservativni kolonialni minister in duhovni vodja imperialnega gibanja, pravi dedič Disraelija in Josepha Chamberlaina. Mož največjih državniških sposobnosti, enako odlični po duhu in krepkosti. V prvi vrsti gre njemu hvala, da slavi vstajenje imperialna misel proti vsem sredobežnim smerem in da vodi v Ottawo.

Na ottawskem zborovanju se bo odločil del ne samo britanske, ampak tudi evropske zgodovine.

Kajti od njegovega uspeha je zavisno bodoče razmerje Anglije do kontinenta. To nepojasnjeno razmerje, ki stoji prav tako na potu evropskemu zedinjenju, kakor pred sto leti nemškemu zedinjenju nepojasnjeno avstrijsko vprašanje.

Med tem, ko je priznavala takrat vsa Nemčija potrebo nemškega zedinjenja, se to ni moglo uresničiti, ker ni bilo gotovo, če se bo Nemčiji pridružila Avstrija, katere imperij je večinoma ležal izven Nemčije, ali če se ne bo. To vprašanje je oviralo

V bolgarski javnosti pa opazujemo psihološki preobrat, in sicer ne v izpremenjenem pojmovanju načela, temveč v metodah. Čisto boječe še in posamič razmišlja o tem, če ne bi bilo bolje, iti nasprotno pot od sedanje. Če ne bi bilo bolje, ustvariti ozračje prijateljskega zaupanja.

Pripadnikov te misli še ni veliko, njihove besede so še boječe. Važnost pa jim daje okolnost, da imajo stike z voditelji bolgarske vnane politike. Pa ne glede na vse to: že dejstvo, da si upajo na dan, daje upanje, da se morda ublaže nasprotstva med Jugoslavijo in Bolgarijo.

Tako dopisnik, ki je imel očitno dovolj prilik, opazovati razvoj bolgarskega političnega življenja. Uradna bolgarska javnost se na zunaj vede sicer še čisto zadržljivo. Predsednik bolgarskega sobranja Aleksander Malinov je glede na to vprašanje izjavil časnikarjem:

»Moje naziranje je, da je vprašanje integralne Jugoslavije s stališča praktične sodobne mednarodne politike brez vsebine in da za rešitev takega praznega vprašanja ne bosta izgubljali časa ne bolgarska vlada v Zofiji ne vlada v Beogradu.

Sem in ostanem velik prijatelj misli o tesnem in prisrčnem sodelovanju med Bolgarsko in Jugoslavijo. Tisti pa, ki se poganjajo za idejo integralne Jugoslavije, ne utrjujejo in morda niti ne pojmujejo zblizanja med nami in Jugoslavijo.

Toda uradne javnosti so bile še vedno in povsod rezervirane. Kot vestni ljudje moramo zapisati tudi to izjavo. In tudi uvaževati jo hočemo in moramo, čeprav seveda ne več, kot je treba.

zedinjenje Nemčije pol stoletja. Dokler ni Bismarck našel rešitve: združitev Nemčije brez Avstrije, dopolnjeno s priključitvijo vse habsburgovske države v dvoezvezi.

Danes še ni jasno, če more postati Anglija evropska zvezna država ali ne.

Ottawa bo odločila o tem vprašanju.

Če se ustanovi britanska gospodarska zveza, tedaj se izloči Anglija samogibno iz vseevropske sestave: kajti ne more dovoliti obenem prednostnih carin kanadskemu in rumunskemu žitu. Ne more dajati prednosti hkratu britanskemu žitu pred evropskim in evropskemu pred britanskim.

Če Ottawa uspe, potem je razjasnjeno vprašanje evropskih meja: ne v smislu nasprotstva, temveč v smislu sosesčine, ki jo je treba zgraditi v tesno britansko-evropsko entento.

Če Ottawa izpodleti, bo Anglija prisiljena, iskati priključitev na evropski kontinent. Kakor se bo Kanada obrnila k Panameriki, tako Anglija k Panevropi. Kajti v današnjem svetu ne more ostati Anglija osamljena: če se ne more priključiti svojim dominionom, mora se priključiti evropskemu kontinentu.

Na vsak način pridobi Evropa z odločitvijo.

Tudi v drugih ozirih se odloča v Ottawi bodočnost Evrope.

Kajti jasno je, da je nevzdržljiva Evropa, razdeljena na 26 gospodarskih ozemelj, med tremi velikimi gospodarskimi imperiji: Rusijo, Ameriko, Britanijo.

Da razvije uspeh v Ottawi neposredno vprašanje panevropske gospodarske zveze.

Kajti če dovoli Anglija prednost žitu svojih dominionov, morajo evropske industrijske države dajati prednost žitu svojih vzhodnoevropskih odjemalcev; in če dovolijo dominioni prednostne carine angleškim obrtnim izdelkom, bodo zahtevale zapadnoevropske obrtniške države od vzhodnoevropskih držav prav te ugodnosti.

Nujno bo sledila britanska gospodarski zvezi evropska gospodarska zveza. Kajti Evropa ne more gledati, kako se zapirajo korak za korakom prekmorska tržišča njenemu izvozu, ne da bi se priličila temu svetovnemu razvoju in ne da bi organizirala svoj lastni evropski trg z njegovimi kolonijami v enoten evropski veleprostor.

Za izvajanje te evropske gospodarske zveze je pa potrebno, ustvariti enake politične pogoje, kakor v britanski gospodarski zvezi; to se pravi, stanje, ki izključuje vojno med člani zveze. Zato razmotuje vprašanje evropske gospodarske zveze hkratu tudi vprašanje političnega sporazuma in sprave med evropskimi državami, predvsem med Nemčijo in Francijo.

To usodno vprašanje, ki ga zastavlja ottawsko zborovanje Evropi, zahteva skorajšnji odgovor.

Zakaj že se občrtujejo v Vzhodni Aziji obrisi četrtega gospodarskega imperija: Kitaj, preustrojen in vojen od Japonske. Mandžurska država je samo začetek.

Ura zahteva, da se tudi Evropa odloči. V tem je pomen evropskega kongresa, ki bo zboroval neposredno po ottawskem zborovanju od 1. do 5. oktobra v Baselu in ki se bo bavil z vprašanjem evropske gospodarske zveze in njenimi političnimi pogoji.

Zakaj pri vsej obzirnosti do ostalega sveta bo Evropa prisiljena, vzeti svojo usodo v lastne roke in v smislu gospodarskega mourojevskega gesla

Širite, naročajte
in priporočajte
tednik

„SLOVENIJA“

zahtevati zase isto pravico zedinjenja, ki jo tirjajo zase britanski dominioni danes v Ottawi kot samoumevnost.

V tem smislu se glasi evropski odmev na Ottawo:

»Evropa Evropeem!«

KULTURA

Nekaj splošnega o našem šolstvu

V člankih o srednji, osnovni in meščanski šoli sem govoril o učno-vzgojnih vprašanjih; v današnjem zaključnem članku hočem povedati nekaj splošnega.

Prva potreba se tiče notranjega ustroja našega šolstva. Pri nas so pokrajine, ki so šele nedavno prišle izpod turškega jarma, in zopet druge, ki so že dolga stoletja pod vplivom zapadne Evrope (Nemcev in Italijanov). Kakor priroda, tako tudi zgodovina ne pozna skokov. Človeška duševnost se polagoma oblikuje in izpreminja; obleko in perilo slečeš, značaja pa ne. Gospodarstvo teži za čim večjim enotnim obsegom, omika pa mora ostati individualna, ako naj bo pristna in trdna; tam gre za širino, tu za globino. Zato bi bil pri nas umesten okvirni zakon, ki bi določal minimum tega, kar je potrebno z državnega stališča, da se goji in uči; vse drugo naj bi bilo prepuščeno posameznim pokrajinam in prizadetim skupinam prebivalstva.

Druga potreba je v zvezi s prvo. Očividno je številčno naraščanje vseh šol, kar se godi po zaslugi prirode in zgodovine. Mirovne pogodbe so prisilile mnogo naših ljudi, da so se izselili bodisi z optiranjem za Jugoslavijo, bodisi zaradi političnega pritiska v Italiji in Avstriji. Na drugi strani so se zlasti v zadnjih letih poslabšale gospodarske prilike, da je postala izbira za razne pridobitne panoge stroga. Ker pa ni dovolj primerne strokovnega šolstva in današnje t. zv. meščanske šole nimajo učnega ustroja, ki bi jim dal položaj, kakor bi ga lahko imele, se vali veliko takšnega naraščanja zlasti v srednje šole, ki po svojih zmožnostih in nagnjenjih ne spada sem. Izpremembra današnje meščanske šole v strokovno in tako razbremenitev srednje šole bi morala biti druga naša naloga.

In končno je tretja potreba neka ustaljenost učnih načrtov in učne uprave. Preveč naglo se menjavajo učni načrti. Pri njih izdelovanju naj bi se poleg šolnikov zasliševali tudi starši, praktični in uvidni ljudje iz naroda: kmetovalci, delavci, obrtniki. Učni načrti bi pridobili s tem več življenske prožnosti in sile. Sredi ali celo na koncu šolskega leta bi se učni načrti ne smeli izpreminjati.

Nastavljanje učnih oseb naj bi se vršilo pravočasno in ne med letom, ker trpi pouk zaradi pogostega menjavanja. Odpravi naj se tudi obilica pisarjenja, ki se je razpaslo brez stvarne osnovnosti zaradi zapletenega poslovanja. Uradnih knjig naj bo kar najmanj; obdrži naj se to, kar dejansko služi potrebi: arhivu, da se morejo dajati dvojniki izpričeval in drugi podatki, ter statistiki, da se vidi razvoj šolstva.

Alfa.

Uprizoritev kolektivne drame „Hlapec Jernej in njegova pravica“ v Zagrebu in v Ljubljani

Delavsko gledališče »Svobode« je gostovalo v nedeljo, 14. t. m., v zagrebškem Malem kazališču in doseglo tudi pri Hrvatih zelo velik uspeh. Kakor je znano, so delavski igralci naštudirali Delakovo prireditev »Hlapca Jerneja« v obliki in slogu kolektivne drame. Tako prenovljeni Jernej je že spomladi z ljubljansko uprizoritvijo popolnoma prodril in prinesel v naše gledališko življenje nekaj novega. Bilo je pametno, poslati Svobodaše ven, kjer so dosegli uspeh, kakršnega si Hrvati niso obetali.

Malo gledališče v Zagrebu je bilo polno. Med občinstvom smo videli mnogo odličnih oseb. Navdušenje za delo in izvedbo se je stopnjevalo. Društvo in odrski zbor sta lahko zadovoljna.

Enak uspeh se je ponovil v ponedeljek v ljubljanski operi, bilo pa je manj občinstva, čeprav je predstava prirejena ob železničarskem kongresu. Gostom sta vsebino drame tolmačila dva člana zbora z opisom v francoščini in v esperantu. Tudi v filmskih ilustracijah so spopolnjevali delo nemški in francoski prevodi Cankarjevih lapidarnih stavkov, s katerimi Delak zaključuje posamezne prizore.

Govorni zbor in solisti so se tudi ta večer izkazali s precejšnjo nadarjenostjo in so s svojim režiserjem utrdili svoj prvi kolektivni uspeh. Drama je močno učinkovala na vse prisotne.

Vredno je poudariti globoko razumevanje za Cankarja v tej mladini, ki jo je zbral režiser Delak takoj po svoji vrnitvi iz Nemčije. Njegova priredba »Hlapca Jerneja« je vestno in Cankarja dostojno delo, ki ga tehnična odrska izvedba ne more potvoriti. To je gotovo velik napredek slovenskega delavskega odra, in to tem bolj, ker

Ivana Cankarja — po mnogih znakih sodeč — prav naši vodilni kulturni krogi še zdaj ne razumejo.

Marljivemu delavskemu zboru želimo še mnogo vztrajnosti in uspehov.

Hlapec Jernej in njegova pravica.

Igra z narodom. Kolektivna drama. Po povesti Ivana Cankarja priredil Ferdo Delak. Str. 55.

Pričujoča drama je poizkus, napraviti iz anarhistične individualistične Cankarjeve povesti o hlapcu Jerneju kolektivno dramo. O drami in njeni uprizoritvi ob železničarskem zborovanju v ljubljanskem opernem gledališču poročamo zgoraj.

OPAZOVALEC

S POTA.

Letina.

Je, saj bi še bila, čeprav se je bil sneg nekaj zalezal in je bilo potlej tudi moče preveč. Strn je v Sloveniji še dosti prestala vse, tudi poletni zôr je bil miren, ob mlačvi je lepo plenjala, posebno pšenica golica v nekaterih krajih: še jaremu žitu ni kaj reči. Bo kruha, bo; da ga le premalo ne bi bilo. Zakaj v zadnjih tednih je nekod toča mlatila. Ondod bo jo, ker je druge sadeže začela paliti suša. Krompir je spomladi prekesno prišel v zemljo; zdaj bi zôrel, pa more ne, suša mu ne da. Sonca je preveč. Ajda ne more od tal, bolhe ujedajo repo, tudi pesi in korenju je zemlja pretrda. Za prašiče ne bo zadosti piče. Ampak trse kaže lepo; grozdje se debeli in sladi, da se gorica že kar smeji. Če nas Bog ne potiplje še s točo, bo vina dosti in prav dobrega. Ali bo šlo v denar...?

Živina.

Z govejo je preklemano slabo. Saj poredila se je, poredila, paše je bilo dosti, le cene so živini pod nič, da je strah. In še težko je dobiti kupca. Mesarji ponujajo dva do štiri dinarje, meso je po 8—16 Din in več... Ker prodam, moram dati v ceno, kar mi je kupiti, je drago kakor žafran in denar je redek kakor bajtarjev močnik... Kako se bomo obuli, oblekli, s čim plačali davke?

Šolnina.

Za visoke in srednje šole bo to jesen plačati šolnino, ki se odmeri po neposrednem in po uslužbenskem davku. Kmetu in uslužbencu bo ta novi davek prav boleč. Ker se bo pobiral že ob začetku šolskega leta, je gotovo, da bo tudi marsikateremu nadarjenemu dijaku onemogočil nadaljnje študiranje.

Novi denar.

Pravijo, da bo novi srebrni denar zadela pôke in vrzeli. O, ko bi jih le! Pameten človek bi mislil, da jih nemara bo res. Pa se že sliši, da so začeli skrivati tudi srebrnike. Pomnite: papirnati denar je državna zadolžnica, srebrni denar ima domenjeno (nominalno) vrednost, sicer pa le tolikšno, kolikšna je vrednost kovine!

BOJ ZA KATALANSKO SAMOSTOJNOST.

V Španiji je vsa politična borba ta hip osredotočena okoli katalanske avtonomije. Osnove krajevne avtonomije so sicer že določene v ustavi, toda boj gre dalje glede posameznosti, glede vrste in obsega pravic, ki naj se priznajo Kataloniji.

Vlada je, razen socialistični Prieta, Katalancem naklonjena. Zlasti ministrski predsednik Azaña, ki upa, da bo spravljiva rešitev katalanske samostojnosti najbolj utrdila moč in enotnost Španije.

Cele tedne se je vlekla v zbornici razprava o onem delu katalanskega statuta, ki naj uredi šolstvo. Največ preglavic dela vladi vprašanje barcelonskega vseučilišča. Ker samostojnega katalanskega vseučilišča še ni in dokler ga ni, predlaga vlada, da se da sedanjemu vseučilišču v Barceloni posebna samostojnost. Upravljal pa naj bi jo poseben odbor iz Špancev in Kataloncev, ki bi imel za nalogo, varovati enakopravnost katalanskega in kasteljanskega jezika in kulture.

Temu predlogu pa se je uprlo več odličnih španskih pisateljev in znanih svetnikov. Uveljavljali so, da bi privedlo tako dvoumno besedilo do resnih zapletov in da bi popolnoma izročilo pogubi vpliv kasteljanskega na duhovno življenje Katalonije.

Katalanski poslanci sicer niso hoteli glasovati, ker se jim zde dane in uzakonjene pravice še vedno nezadostne. Kljub temu pa je bil zakon sprejet z veliko večino.

Na vrsto pridejo sedaj določila glede sodne, upravne in finančne samostojnosti Katalonije. Gotovo je, da v Španiji ne bo prej reda in miru, dokler se vsa ta vprašanja ne rešijo v pametnem sporazumu. In prav tako ne bo mogla vlada pretresati in reševati resnih in globokosežnih socialnih in gospodarskih vprašanj, zlasti agrarne presnove, dokler bo s Katalonci v sporu. Očitno se zlasti ministrski predsednik Azaña tega zaveda. Zato je verjetno, da bomo imeli v kratkem v Evropi en zadovoljen narod več.

NOVA FRANCOSKA STRANKA.

Na Francoskem strank sicer ne manjka. Je jih precej, in od leve do desne si lahko izbira vsak politično se udeležujoči Francoz program, ki odgovarja njegovemu prepričanju in njegovim koristim.

Kdor je torej čital o ustanovitvi nove Franco-ske realistične stranke, si najbrž ni dosti glave belil radi nje. Vendar zasluži ta nova stranka, da se ustavimo pri njej, njenih možeh in njenem programu.

Predsednik stranke je André Chéradame. Je to znan francoski politični pisatelj. Pred vojno je napisal debelo knjigo o »Evropi in avstrijskem vprašanju«. Tistih, ki se jih je tikalo, ga niso poslušali. Zato je tudi prišlo, kar je moralo priti. Toda vse to spada danes v zgodovino.

Zanimiv je program te nove stranke, ker ne zahteva od svojih pripadnikov, da izstopajo iz strank, katerim so doslej pripadali. Stranka hoče torej vplivati predvsem miselno, z razlogi in prepričevanjem.

Sicer bo pa stranka opozarjala v prvi vrsti na gospodarska vprašanja. Preverjena je, da stoji Francija pred veliko gospodarsko krizo. Primanjkljaj v državnem proračunu narašča, zunanja trgovina izkazuje izgubo, dočim raste uvoz iz tujih držav, zlasti iz Nemčije. Radi odpovedi reparacijam so se državni dohodki zmanjšali za dobre tri milijarde. Vojna je veljala Francijo kakih tisoč milijard frankov, sedaj se naj pa odpove vsakoteri odškodnini. In še je nevarnost, da Francija ne izgubi samo te pravične odškodnine za dobri-ne, ki so jih uničili Nemci brez vsake potrebe, ampak da pride tudi ob ves denar, ki ga je posojala Nemcem od l. 1920, dalje in ki znaša okoli 7 milijard. K temu je treba prišteti še velike kredite zasebnikom in srednjeevropskim državam.

Nemci pa niti najmanj ne mislijo prilagoditi se sedanjim razmeram, temveč hočejo obnoviti staro imperialistično politiko: nemško vse od Berlina do Bagdada. Zato se obrača stranka proti vsakemu pacifizmu, ki bi Francijo samo oslabil. Pač pa naj se ustanovi državna zveza Francije, Belgije, Poljske, Jugoslavije, Češkoslovaške, Rumunije in Grčije. Taka zveza s 128 milijoni prebivalstva bi bila kos vsakoteri zvezi, ki bi jo mogla postaviti Nemčija. Ker bi imela ta zveza tudi na razpolago ogromne kolonije, bi ji bila dana možnost brezprimerne razvoja. Kajti treba bo najti pot, da postanejo kolonije dostopne vsem zveznim državam.

Program Francoske realistične stranke je torej zanimiv zlasti za nas Slovence, ki bomo morali za dogleden čas še pošiljati svoje izselnike v svet, in ki imamo obenem dolžnost, da se pobrigamo za tiste svoje ljudi, ki so razpršeni po vsem svetu, brez stika s svojo domovino. Edino Francija more še dati na razpolago rodovitne, naseljene zemlje našemu kmetu in delavcu, če in kadar mu domovina ne more dati zemlje in dela.

Hitler in Nietzsche.

Pod tem naslovom obračunjuje Hermann Wendel, znani raziskovalec kulture in politike južnih Slovanov, z vodjem nemškega narodnega socializma. Povod za to mu je dala slika v neki knjigi o Hitlerju z naslovom: »Vodnik (namreč Hitler) ob kipu nemškega filozofa, čegar misli so oplo-dile dvoje ljudskih gibanj: narodnosocialistično v Nemčiji in fašistično v Italiji.« Hitler in Nietzsche — to je za Wendela naravnost blasfemična vzpor-editev. Res, da je bil Nietzsche često protisloven mislec, ali mislec je bil, umska sila, duhovni, za samoumevanje se boreči človek, dočim je Hitler v vsakem oziru njegovo plitko nasprotje. Razlo-ček med njim in Nietzschejem je isti, kakor med Aristotelom in notranjafrikanjskim ljudjojedom: H koncu omenja Wendel glavne nauke narodno-socialističnega katekizma, namreč njegovo vero v pleme, sovraštvo do Židov, zaničevanje do Fran-cozov, ponos na nemštvo kot izvoljeno »gosposko plemo«, histerični nacionalizem in zasmehovanje mednarodnega sporazuma in evropske skupnosti, ter navaja precej Nietzschejevih misli prav glede teh vprašanj.

Nekaj naj jih navedemo tudi mi:

*

Tudi danes še se razodeva najbolj čista in naj-bolj široka kultura evropskega duha med Fran-cozi in v Parizu.

Vsak bodi

naročnik

tednika „Slovenija“

... mi Nemci smo še bliže barbarstvu nego Francozi.

Nemec je sposoben velikih stvari, samo verjetno ni, da jih napravi. Zakaj, pokoren je, kjer more, kakor to dobro de na sebi lenemu duhu.

Bismarck Slovan. Samo oglejmo si obraze Nemcev: vse, kar je imelo v sebi moško, prekipeva-jočo kri, se je izselilo; usmiljenja vredno preostalo prebivalstvo nemškega naroda strežajskih duš je izboljšalo inozemstvo, zlasti slovanska kri.

Nacionalno, kakor ga danes razumemo, zahteva kot dogma naravnost omejenost.

Gledam preko vseh teh narodnih vojn, novih »cesarstev« in kar sicer še stoji v ospredju. Kar me zanima — kar vidim, da se pripravlja počasi in obotavljaje se — to je Ena Evropa.

PODONAVJE.

Kakor poroča dunajska »Neue Freie Presse« iz Pariza, je začel »Temps« sedaj tik pred sestankom srednjeevropske komisije prinašati vrsto člankov o izgledih srednjeevropske obnove. Piše jih francoski opazovalec »Tempsa« v Pragi, Georges Marot. Zdaj, ko je dobila Avstrija posojilo, gre zato, da se uvrsti avstrijsko gospodarstvo v podonavski sestav in da se prepričajo vsi udeleženci o oni celotni rešitvi, za katere tvori Tardieu-jev načrt skico ali okvir. Francoski opazovalec govori skeptično o tem, kako dolgo bodo trajala dela in kako jih bo mogoče rešiti. Ko doživljamo, na koliko ovir zadenejo celo preprosti dvostranski trgovski dogovori v teh deželah, nas mora skrbeti, če je možen splošen in več kakor dvostranski sporazum v Podonavju.

Tisti, ki stvari dobro poznajo, mislijo seveda, da bi bilo dovolj, če se dovoli Podonavju izjema od določbe glede največjih ugodnosti, da odpravijo pglavni odpor. Na vsak način sedaj ni rešitve brez težkih žrtev. Hkratu bi pa škoda, nastala na tak način, ne bila večja od škode, če se vzdržuje dosedanje stanje.

VOJAŠKA VSTAJA ŠPANSKIH MONARHISTOV.

V noči od 9. do 10. avgusta t. l. so v Madridu in v Seville, pa tudi v drugih španskih mestih, monarhisti skušali izvesti vojaško vstajo in vreči sedanji režim. Sodelovalo je več monarhističnih generalov in oficirjev, ki so po prvih reformah republike bolj ali manj prostovoljno izstopili iz armade. V zgodnjem jutru so se v Madridu hoteli polastiti važnih javnih poslopij (vojnega in prometnega ministrstva ter poštne in telegrafske centrale), a so straže napadale odbile. Več generalov in oficirjev je bilo ujetih.

V Seville je bila vstaja pod vodstvom generala Sanjurja bolje organizirana in je prestopil na stran upornikov del vojaštva in civilna garda (orožništvo). Tu so se uporniki držali približno en dan. Tudi v mestu Cadiz je prišlo do javnega upora. Vendar je republikanska vlada v 24 urah vstajo zadušila in glavnega povzročitelja generala Sanjurja ujela.

Kakor se je izjavil španski notranji minister Casares, ima upor izrazito vojaški značaj in je bila madridska policija o njem že prej obveščena. V zadnjem času so dobili monarhisti iz inozemstva večje denarne vsote za podpiranje svoje akcije.

V zvezi s tem ponesrečenim pučem je vlada začasno prepovedala več monarhističnih in katoliških časopisov; skoro po vsej Španiji pa je prišlo do izgrediv levičarsko orientiranega delavstva (sindikalistov in komunistov), ki so demolirali in zažigali lokale aristokratskih klubov in časopisov, kakor tudi razne katoliške ustanove.

Bivši španski kralj Alfonz XIII., ki se nahaja trenutno v Češkoslovaški, je izjavil novinarjem, da s poskušeno vstajo ni v nobeni zvezi ter da mu je žal za nedolžno kri, ki je bila pri tem prelita.

OB PONESREČENEM MONARHISTIČNEM PUČU V ŠPANJI.

Dne 11. avgusta t. l. je mlada španska republika prestala prvo resno nevarnost, ki ji je grozila po šestnajstih mesecih njenega obstoja. Kot duševni vodja tega pokreta se imenuje general Sanjurjo, ki je znan ravno izza prestanka španske monarhije, ki je po onih aprilskih občinskih volitvah l. 1931. kot šef civilne garde izjavil kralju, da ona ne zmore več obrambe monarhističnega režima, in s tem bistveno vplival na znano odločitev Alfonza XIII.

Tako je vzrasla španska republika, ki je stala pred ogromnimi nalogami, ko je prevzela dedščino monarhije. Še danes je v Španiji v veliki meri razkroj španskega naroda. Skrajno levičarsko usmerjeni delavski proletariat je ta notranji razkroj še samo pospeševal.

Tako se je razmeroma lahko rodila španska republika in si je že v prvem letu svojega življe-

nja pridobila precej pristašev, čeravno ob njenem nastopu prognoza ni bila baš najboljša.

Republika se danes bori s težavami notranje-političnega in predvsem socialno-gospodarskega značaja. Svetovna kriza je tudi Španijo močno zadela; tudi ona ima stotisoče brezposelnih, tudi ona stoji prav posebno pred perečimi problemi. Prastari agrarni problem je že začela reševati; nove socialne zakonodaje pa tudi ne more izvesti že v prvem letu svojega obstoja. Z drugimi besedami: splošnega obubožanja širokih mas, ki ga je republika prevzela kot glavno in edino dedščino monarhije, ni mogla odstraniti v tako kratkem času, kakor so to upali nekateri. K temu je prišlo še vprašanje Katalonije in njene avtonomije, ki so jo centralistično usmerjeni vladni krogi hoteli čimbolj zožiti. S tem je bil dan nov povod za agitacijo proti vladi; nacionalne strasti pa so se razvemale vedno bolj.

To zadrego mlade republike in pojave, ki so ob zlomu ene državne oblike in nastopu nove skoro nujni in sociološko popolnoma razumljivi, je hotel izrabiti general Sanjurjo v svoje namene, a se je bridko uštel. Klaverni konec puča lahko republiko ob pravilnem ravnanju še samo okrepi.

Povratak Barbonov je enkrat in za vselej nemogoč, zato je treba priprave za novo republiko pa je važno predvsem vprašanje notranje konsolidacije, da bo lahko prenesla mogoče še težje preizkušnje. Objektivnemu opazovalcu se namreč zdi, da so za notranjo ureditev in pomirjenje v državi bolj nevaren element skrajni levičarji, kakor pa monarhistična reakcija, izmed katere bi bila vsaj zmerno usmerjene mogoče pridobiti za pozitivno delo.

DEJSTVA IN DOGODKI

Vabilo

Tednik »Slovenija« je ustanovljen iz čistih in idealnih namenov.

Sodelujejo pri njem slovenski, kulturni ljudje. Vse naše gibanje in naše gospodarstvo bo treba prikrojiti velikim evropskim načrtom, da se ohrani naše ljudstvo. Naša kultura naj bo globoka, da bo stala v štrici velikim kulturam.

Globino, npravenost, resnost in odločnost je treba dati naši misli.

To je naš namen.

Naša sredstva so skromna, poslali smo pa list vsem, o katerih mislimo, da imajo zanj zanimanje in katerih naslovi so nam bili znani. Prepričani pa smo, da smo spričo pomanjkanja zvez in večjega upravnega ustroja prezrli veliko resničnih interesentov.

Zato prosimo vse, ki ste za list: širite ga vsak v svojem krogu, sporočajte nam naslove ljudi, ki bi jih utegnili šteti za naročnike, zlasti pa, prijavljajte se nam kot zaupniki vsi tisti, ki ste voljni, da za list storite kaj več.

Naročnina 60 dinarjev na leto, to je 5 dinarjev na mesec, je zmerna in tudi danes znosna. Radi pregleda prosimo, da jo vsak po priloženi položnici čim prej poravnava. Naš račun pri poštni hranilnici ima številko 16.176.

Kdor lista ne namerava naročiti iz kateregakoli vzroka, naj izvoli list takoj vrniti.

Uredništvo in uprava tednika »Slovenije«, Ljubljana, Wolfova ulica 12.

*

Ottawa.

Zborovanje v Ottawi se bliža koncu. Pokazalo je to, na kar smo opozarjali mi ob njegovem začetku: prevelike so razlike v gospodarskem in družabnem ustroju med Anglijo in posameznimi dominijoni, prevelike so tudi že zgolj zemljepisne razdalje, da bi bilo mogoče spraviti vse te tako različne gospodarske interese pod en klobuk. Dokončnih poročil seveda še ni in jih tudi ne bo, dokler ne bo zborovanje uradno zaključeno. Toda že nekaj dni svare previdnejši angleški listi svoje bralce, naj od Ottawe ne pričakujejo preveč.

Toliko pripominjamo danes, ko zaključujemo sestavek Coudenhove-Kalergija o Ottawi. Čitatelji vidijo, da je ena njegova alternativa brez osnove. In zaključek si morejo napraviti glede na drugo alternativo sami.

Vprašanje v skupščini.

Poslanec Ivan Lončarevič je zahteval od predsednika skupščine dr. Kumanudija pojasnilo, glede objav interpelacij, stavljenih v Narodni skupščini, in kaj je skupščinski predsednik na to podvzel.

Kumanudi je odgovoril, da je od vsega začetka skupščinskega zasedanja ukinjena cenzura za govore in vprašanja poslancev. Če pa sta bila prepovedana »Obzor« in »Jutarnji list«, se to ni zgodilo radi cenzure, temveč po naredbi državnega tožilca. To pa zaradi tega, ker obsegajo objavljene interpelacije kaznjivo dejanje. V tem oziru pa nima predsedništvo Narodne skupščine nobene pravice, da posreduje.

Veličastna mednarodna manifestacija železničarjev v Ljubljani.

Dne 15. in 16. avgusta t. l. se je vršil v Ljubljani 4. kongres Zveze zedinjenih železničarjev Jugoslavije. Tega zborovanja se je udeležilo mnogo inozemskih delegatov raznih evropskih železničarskih organizacij iz Anglije, Francije, Belgije, Nemčije, Švedske, Češkoslovaške, Avstrije in od drugod. Kongresa se je udeležil tudi glavni tajnik centralne delavske borze dr. Topalović iz Beograda, ki je prevajal govore tujih delegatov in te pozdravil v nemškem, francoskem in angleškem jeziku.

Tuje delegate je na kolodvoru sprejela velika množica občinstva in železničarji z rdečo zvezno železničarsko zastavo. V polni unionski dvorani se je vršilo nato impozantno zborovanje, ki ga je otvoril predsednik Zveze zedinjenih železničarjev g. Blaž Korošec, nakar je delavska godba »Zarja« zasvirala marseljezo.

Govor vsakega delegata je izzvenel v zahtevo po popolni svobodi delavskega pokreta, po uveljavljanju splošne evropske demokracije, po mednarodnem sodelovanju in po miru, ki edini omogoča neoviran promet in redno delo.

Vsi govori mednarodnih delegatov, posebno avstrijskega, češkega in španskega, so bili sprejeti z velikim navdušenjem in ovacijami.

Manifestacija v unionski dvorani je trajala od 10. do 2. ure popoldne in vsi udeleženci so z velikim zanimanjem vztrajali do konca zborovanja.

Telefon v Kamniško Bistrico.

Poštna uprava gradi novo telefonsko napeljavo, in sicer v Kamniško Bistrico. Telefon bo napeljan še čez Dom v Bistrici, in sicer do lovske kočice v Koncu.

Bombe v vlakih.

Zadnjo nedeljo je našel neki potnik v vozu II. razreda med vožnjo od Osjeka proti Vinkovcem pod svojim sedežem razstrelivne snovi, zavite v kartonski zavoj. Zavoj je bil prirejen na samogibni vžig s pomočjo ure.

Dan nato pa se je razpočil zavoj razstreliva v vozu, priklapljenem k vlaku, ki vozi iz Osjeka do Vinkovcev.

GOSPODARSTVO

TRBOVELJSKA PREMOGOKOPNA DRUŽBA.

Graška »Tagespost« z dne 16. t. m. poroča o njenih načrtih in uspehih to-le:

Trboveljska premogokopna družba namerava izgraditi svoj obrat z znatnimi prezidavami svojih električnih naprav. Dosedanji prosti prevod z napetostjo 10.000 voltov bo prezidala v prevod z napetostjo 35.000 voltov, ki bo vezal trboveljski premogokop s transformatorsko postajo v Zagorju. Nedavno tega je bila objavljena bilanca rudnika. Iz nje posnemamo, da je bil kosmati dobiček podjetja samo za četrtno manjši od lanskega leta in da je znašal čisti dobiček 20 milijonov dinarjev proti 32 milijonom lanskega leta. Pri delniški glavnici 200 milijonov dinarjev so torej mogli razdeliti 12½% dividendo kljub večjim težavam pri razprodaji. Deloma se je to moglo posrečiti tudi zaradi tega, ker je podjetje z znatnimi investicijami obrat tako racionaliziralo, da je moglo odpustiti veliko delavcev. Značilno za položaj podjetja je, da se mora kot zasebni rudnik ostro boriti z državnimi rudniki v Sloveniji.

OPOZARJAMO:

Prihodnje tedne začne prinašati naš list prevod življenjepisa romana

NAPOLÉON.

ki ga je napisal ruski pisatelj Dimitrij Merežkovskij.

Napoleon Merežkovskega je povest o življenju in stremljenju človeka, ki mu je postavilo izročilo francoske revolucije — še bolj in točneje morda: izročilo umskih očetov francoske revolucije — nalogo, da združi razbito Evropo v eno naddržavno oblast.

Kako je izkušal Napoleon izvršiti to svojo nalogo, kako je šel k cilju bodočnosti le preveč s sredstvi preteklosti, kako mu je bila ta nezadostnost v pogubo — o tem pripoveduje Merežkovskij.

Merežkovskij, ustanovitelj sodobnih, dušeslovno zasnovanih, v globino in širino gledajočih življenjskih povesti, je znan.

V napovedanem romanu spozna lahko vsak njegove najvišje pisateljske vrline.

Širite in naročajte naš tednik!